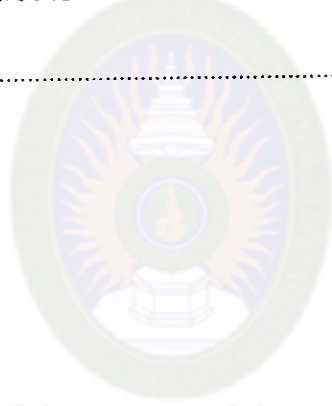

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อ	ง
Abstract	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
กรอบแนวคิดของการวิจัย	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
สมมุติฐานของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
1. การบริหารสถานศึกษา	11
1.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา	11
1.2 ลักษณะของการบริหารสถานศึกษา	12
2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	14
2.1 หลักการของหลักสูตร	14
2.2 จุดหมายของหลักสูตร	14
2.3 โครงสร้างของหลักสูตร	15
2.4 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้	18
2.5 เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตร	26

หัวข้อเรื่อง	หน้า
3. การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน	27
3.1 ความหมายห้องสมุดโรงเรียน	27
3.2 บทบาทของห้องสมุดโรงเรียน	28
3.3 ลักษณะของห้องสมุดที่ดี	30
3.4 แนวทางการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน	33
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
4.1 งานวิจัยในประเทศ	37
4.2 งานวิจัยต่างประเทศ	44
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	47
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	47
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	48
3. วิธีการสร้างเครื่องมือ	49
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	51
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	53
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	56
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	85
1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	85
2. สมมุติฐานของการวิจัย	85
3. วิธีดำเนินการวิจัย	86
4. การวิเคราะห์ข้อมูล	86
5. สรุปผลการวิจัย	87

หัวข้อ	หน้า
6. อภิปรายผล	89
7. ข้อเสนอแนะ	95
บรรณานุกรม	97
ภาคผนวก	101
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	102
ภาคผนวก ข คุณภาพของแบบสอบถาม	114
ภาคผนวก ค หนังสือราชการเกี่ยวกับงานวิจัย	117
ประวัติผู้วิจัย	128

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3-4	17
2	แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามอำเภอ	48
3	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการดำเนินงานห้องสมุด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน	57
4	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการดำเนินงานห้องสมุด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม กลุ่มสาระการเรียนรู้	59
5	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการดำเนินงานห้องสมุด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านอาคารสถานที่และงบประมาณ จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้	60
6	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการดำเนินงานห้องสมุด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านวัสดุ-ครุภัณฑ์ จำแนกตาม กลุ่มสาระการเรียนรู้	61
7	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการดำเนินงานห้องสมุด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านบุคลากร จำแนกตามกลุ่มสาระ การเรียนรู้	62

ตารางที่	หน้า
8	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการดำเนินงานห้องสมุด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านการให้บริการ จำแนกตาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ 63
9	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการดำเนินงานห้องสมุด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 64
10	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการดำเนินงานห้องสมุด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านอาคารสถานที่และงบประมาณ จำแนกเป็นรายชื่อ 65
11	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการดำเนินงานห้องสมุด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านวัสดุ-ครุภัณฑ์ จำแนกเป็นรายชื่อ 67
12	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการดำเนินงานห้องสมุด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านบุคลากร จำแนกเป็นรายชื่อ 69
13	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการดำเนินงานห้องสมุด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านการให้บริการ จำแนกเป็นรายชื่อ 71
14	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการดำเนินงานห้องสมุด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ จำแนกเป็นรายชื่อ 73

ตารางที่

หน้า

15	แสดงผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานห้องสมุดตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวม	75
16	แสดงผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานห้องสมุดตามความคิดเห็นของ ครูผู้สอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ด้านอาคารสถานที่และงบประมาณ	75
17	แสดงผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานห้องสมุดตามความคิดเห็นของ ครูผู้สอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ด้านวัสดุ-ครุภัณฑ์	76
18	แสดงผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานห้องสมุดตามความคิดเห็นของ ครูผู้สอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ด้านบุคลากร	76
19	แสดงผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานห้องสมุดตามความคิดเห็นของ ครูผู้สอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ด้านการให้บริการ	77
20	แสดงผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานห้องสมุดตามความคิดเห็นของ ครูผู้สอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	77
21	แสดงปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานห้องสมุดจากครูผู้สอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้	78
22	แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามการดำเนินงาน ห้องสมุด โดยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ	114
23	แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการดำเนินงานห้องสมุด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2	115

ตารางที่	หน้า
24	แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการดำเนินงานห้องสมุด ตามความคิดเห็นครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 2 116

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในยุคโลกาภิวัตน์เป็นโลกของการสื่อสารที่ไร้พรมแดน ยุคของความเจริญ ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การจัดการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการดำรงชีวิตในปัจจุบันดังนั้นจึงจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษา เพื่อให้ทันต่อสภาพของความเจริญดังกล่าว และสิ่งที่สำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการศึกษาก็คือ กระบวนการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน เพราะการบริหารเป็นกลไกในการจัดระเบียบทางการศึกษา ถ้าสถานศึกษาใดจัดระบบกระบวนการบริหารไม่ดีหรือไม่มีระบบในการบริหารงานในโรงเรียน ย่อมมีผลกระทบในการจัดการศึกษาอย่างแน่นอน (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 11)

การปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ของประเทศไทยได้เกิดขึ้นตามเจตนารมณ์ของทุกฝ่าย ในสังคมไทย โดยปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นฐานที่มาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งหวังจะยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐาน เป็นสากลทันกับการเปลี่ยนแปลงของยุคโลกาภิวัตน์ และมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายในปี 2550 กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบคือ ปฏิรูประบบการศึกษา ปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษา ปฏิรูปครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ปฏิรูปทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เคยมีมาก่อนของการศึกษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปทรัพยากรได้กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เริ่มใช้ในปีการศึกษา 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 1-2)

ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในที่สำคัญยิ่งภายในสถานศึกษา เพราะเป็นแหล่งวิทยาการที่ใกล้ชิดตัวนักเรียนและครูมากที่สุด โดยมีประโยชน์ในการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทันทั่วทั้งได้รับความรู้ลึกซึ้ง และได้มีโอกาสศึกษาความก้าวหน้าทางวิชาการเสมอ เกิดความริเริ่มใหม่ ๆ มีทัศนคติกว้างขวาง สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นได้โดยใช้หนังสือประกอบ

การศึกษาค้นคว้า ช่วยให้เป็นพลเมืองดีมีความรับผิดชอบต่อสังคม ใช้หนังสือให้สอดคล้องกับ ความถนัดของบุคคล และนำความรู้จากห้องสมุดมาช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า (กรมวิชาการ. 2542 : 9) ดังนั้นห้องสมุดโรงเรียนจึงเป็นแหล่งสนับสนุนการบริหารงาน วิชาการ โรงเรียนที่สำคัญในอันที่จะพัฒนาคุณภาพการเรียนของนักเรียนให้ขึ้นไปตามเป้าหมาย ของหลักสูตร ขณะเดียวกันยังเป็นแหล่งสรรพวิทยากรที่สำคัญที่สุด ซึ่งผู้เรียนสามารถศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างกว้างขวางตามความสนใจของแต่ละบุคคล นอกเหนือจาก การเรียนการสอนภายในห้องเรียน ห้องสมุดจะช่วยให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย ที่ต้องการได้ง่ายขึ้นและประสบผลสำเร็จระยะยาว เพราะห้องสมุดจะช่วยปลูกฝังนิสัยรัก การอ่าน การค้นคว้าด้วยตนเอง และห้องสมุดที่มีการดำเนินการที่ดีจะสามารถช่วยเหลือครู ในด้านการสอนได้อีกด้วย เพราะครูต้องค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ (สันติ ทองประเสริฐ. 2543 : 138 และกุหลาบ ปิ่นลายนาถ. 2545 : 2) นอกจากนี้ กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ (2546 : 23) กล่าวสนับสนุนว่า ห้องสมุดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอนที่นักการศึกษาต่างยอมรับ ว่า ห้องสมุดโรงเรียนเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงคุณภาพและความสมบูรณ์ทางการศึกษาของ โรงเรียนนั้น อย่างดีที่สุด

นอกจากนี้ห้องสมุดมีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาตามหลักประกันคุณภาพ การศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมิน ภายในและจากองค์กรภายนอก ได้แก่ 1) คุณภาพด้านผู้เรียน คือ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร และมาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วย ตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้รักการอ่านด้วยการใช้ห้องสมุด อย่างน้อย 3 ครั้งต่อสัปดาห์ อ่านหนังสือเสริมหลักสูตรอย่างน้อย 1 เล่มต่อเดือน อ่านวารสาร และหนังสือพิมพ์เป็นประจำ และสามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้หรือการศึกษาค้นคว้า ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเองและมีคะแนนผลการทดสอบระดับชาติอยู่ในระดับดี 2) คุณภาพ ด้านผู้บริหาร คือ มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อจัดหาสื่อการเรียนการสอนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยเฉพาะห้องสมุด ให้แก่นักเรียนและครูได้ศึกษาค้นคว้าจากวัสดุสารนิเทศและการสืบค้นความรู้ด้วยเทคโนโลยี สมัยใหม่ เช่น ระบบอินเทอร์เน็ต แผ่นซีดีที่มีเนื้อหาความรู้ในหลักสูตรและเสริมหลักสูตร ต่าง ๆ และมาตรฐานที่ 15 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ คือ เป็นผู้วิสัยทัศน์และเป็นผู้นำด้านวิชาการแก่ครูและสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมและ เพียงพอแก่บุคลากรของสถานศึกษา และ 3) คุณภาพด้านครูผู้สอน คือ มาตรฐานที่ 9 ครูมี

ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนและจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา โดยเฉพาะการสืบค้นความรู้ที่ทันสมัยจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ระบบอินเทอร์เน็ต (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2548 : 99-104)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่เริ่มใช้ทั่วประเทศเมื่อ ปีการศึกษา 2546 เนื่องจากหลักสูตรเดิมใช้มานานกว่า 10 ปี และไม่สามารถส่งเสริมให้ สังคมไทยก้าวไปสู่สังคมแห่งความรู้ได้ทันการณ์ ทั้งนี้เพราะการกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลาง ไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น การเรียน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ยังไม่สามารถผลักดันประเทศสู่การเป็นผู้นำ วิทยาการสมัยใหม่ได้ ไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด วิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทันทับ ปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน และการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศไม่สามารถใช้ ติดต่อสื่อสารและศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในยุคสารสนเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 1) ทั้งนี้การนำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาใช้ในการเรียน การสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ ภาษาต่างประเทศ ได้มุ่งเน้นให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น เพราะเนื้อหา และ ประสบการณ์ในตำราหรือในห้องเรียนไม่ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะห้องสมุดโรงเรียน ที่มีทั้งตำราใหม่ ๆ วารสาร จุลสาร หนังสือพิมพ์ และคอมพิวเตอร์สำหรับการสืบค้นด้วยระบบ อินเทอร์เน็ต ห้องสมุดจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมและจำเป็นยิ่งในปัจจุบัน

การดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนตามขอบข่ายของกระทรวงศึกษามุ่งให้ สถานศึกษาได้พัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภายในที่ได้มาตรฐานทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่และงบประมาณ ด้านวัสดุ-ครุภัณฑ์ ด้านบุคลากร ด้านการให้บริการ และด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 38) แต่จากผลการวิจัย เกี่ยวกับการดำเนินงานของห้องสมุดพบว่า ห้องสมุดสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3-4 มีอุปสรรคค่อนข้างมาก ได้แก่ ครุภัณฑ์ ขาดงบประมาณ และสถานที่คับแคบ ผลการวิจัยของ รุจิรัตน์ อภัยโรจน์ (2544 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า จำนวนบรรณารักษ์และ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ตู้เก็บแผ่นที่ ตู้เก็บโสตทัศนวัสดุ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องเล่นวีดิทัศน์ ที่ป็นหีบหนังสือ เครื่องถ่ายเอกสารและเงินรายได้ของห้องสมุด ผลการวิจัย

ของ ฉันทันท์ สีดาแก้ว (2545 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า มีครูบรรณารักษ์รับผิดชอบงานห้องสมุด แต่ยังคงขาดความรู้ในงานวัสดุไม้ตีพิมพ์ และขาดงบประมาณจัดซื้อและใช้เงินจากการจัดกิจกรรมของห้องสมุดมาดำเนินงานวัสดุไม้ตีพิมพ์ ไม่ได้จัดหมู่และทำบัตรรายการ จัดทำเครื่องมือช่วยค้นเป็นรูปเล่ม และจัดเก็บวัสดุไม้ตีพิมพ์ทุกชนิดปนกัน และผลการวิจัยของ สาวิตรี พิทยาธรพิทักษ์ (2546 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ด้านการบริหาร ขาดบุคลากรที่ช่วยงานห้องสมุด ครูบรรณารักษ์มีคาบสอนและภาระงานในสถานศึกษาหลายหน้าที่ และงบประมาณไม่เพียงพอ ด้านงานเทคนิคคือ ขาดเจ้าหน้าที่ในการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์โสตทัศนวัสดุ ขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ซ่อมหนังสือโดยตรง และขาดบุคลากรในการพิมพ์และเรียงบัตรรายการ และด้านงานบริการ ขาดเจ้าหน้าที่บริการโสตทัศนวัสดุ ไม่มีนักเรียนช่วยงานและดูแลรักษาหนังสือ/วัสดุต่าง ๆ ช่วยครูบรรณารักษ์

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในพื้นที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอนาโพธิ์ อำเภอบรบือ อำเภอนาเชือก อำเภอนาดูน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย และอำเภอยางสีสุราช ปีการศึกษา 2549 มีสถานศึกษาจำนวน 320 โรงเรียน ครูจำนวน 3,871 คน และนักเรียนจำนวน 81,420 คน ซึ่งจากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า ห้องสมุดของสถานศึกษาลดบทบาทลงเพราะมีระบบคอมพิวเตอร์สืบค้นและมีตำราหรือเอกสารประกอบการเรียนการสอนค่อนข้างมาก แต่ครูและนักเรียนยังมีความต้องการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน ประกอบเนื้อหาวิชาต่าง ๆ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าความรู้ต่าง ๆ การเขียนเรียงความ การเขียนรายงาน และมุ่งให้นักเรียน ได้ยืมหนังสือเพื่อนำไปอ่านเตรียมสอบเรียนต่อในสถานบันอุดมศึกษา แต่เนื่องจากจำนวนครูและนักเรียนค่อนข้างมาก ทำให้การดำเนินงานห้องสมุดยังไม่เพียงพอและมีความเหมาะสมค่อนข้างน้อยทั้งด้านอาคารสถานที่และงบประมาณ ด้านวัสดุ-ครุภัณฑ์ ด้านบุคลากรห้องสมุด ด้านการให้บริการ และด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. 2547 : 108-110) นอกจากนี้ห้องสมุดที่ติดจะต้องมีการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียนแต่ละรายวิชาเพิ่มเติมสื่อการเรียนการสอนที่ครูเตรียมในห้องเรียนและยังใช้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวทางการใช้หลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ และหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรวมทั้งการศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูด้วยการผลิตสื่อการเรียนรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียนที่จะนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดตรงตามสาระการเรียนรู้ของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และเป้าหมายของโรงเรียนทุกประการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 2-3)

ทั้งนี้การใช้ห้องสมุดโรงเรียนเพื่อการเรียนการสอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จะมีความแตกต่างกันตามสาระเนื้อหา กล่าวคือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นด้านทฤษฎี กฎ และหลักการ ได้แก่ สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ จำเป็นต้องใช้หนังสือที่มีเนื้อหาเชิงลึกและเฉพาะเจาะจง และเนื้อหาที่ทันสมัย (อุษณีย์ ศรีสารคาม. 2546 : 138) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ และสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ต้องเรียนรู้จากตำรา วารสาร วิทยุทัศน์ แผนที่ หรือรูปภาพที่หลากหลายในห้องสมุดโรงเรียน (กุหลาบ ปิ่นลายนาถ. 2545 : 71) ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้แก่ สาระการเรียนรู้ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และสุขศึกษาและพลศึกษา ที่ส่วนใหญ่เน้นการฝึกปฏิบัติหรือทักษะของร่างกาย เพื่อนำไปสู่ความคล่องแคล่วและความชำนาญจากการใช้วัสดุอุปกรณ์หรือสื่อการสอนเฉพาะในห้องปฏิบัติการหรืออุปกรณ์ด้านกีฬา จึงอาจใช้สื่อหรือวัสดุจากห้องสมุดค่อนข้างน้อย (กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ. 2545 : 158-159) จากสภาพดังกล่าว การมีส่วนร่วมของครูแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในการพัฒนางานห้องสมุดของสถานศึกษา หรือการจัดกิจกรรมของห้องสมุดเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จะมีระดับที่แตกต่างกันไป

ผู้วิจัยในฐานะฝ่ายบริหารสถานศึกษาและรับผิดชอบงานการดำเนินงานห้องสมุดของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงต้องการทราบถึงการดำเนินงานห้องสมุดตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มากน้อยเพียงใด และแตกต่างระหว่างครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกันหรือไม่ เพื่อเป็นข้อเสนอสู่ในการพัฒนางานห้องสมุดสอดคล้องกับการนำหลักสูตรแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ไปใช้ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุดตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ใช้ขอบข่ายการพัฒนางานห้องสมุดตามเกณฑ์มาตรฐานของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 38-41) สรุปผังแผนภูมิต่อไปนี้

2. ประชากร คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 3,871 คน ใน 320 โรงเรียน

3. กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 352 คน รวมโรงเรียนละ 8 คน ใน 44 โรงเรียน

4. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

4.1 ตัวแปรต้น คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ครูสังกัด จำแนกเป็น

- 4.1.1 ภาษาไทย
- 4.1.2 ภาษาอังกฤษ
- 4.1.3 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 4.1.4 คณิตศาสตร์
- 4.1.5 วิทยาศาสตร์
- 4.1.6 สุขศึกษาและพลศึกษา
- 4.1.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 4.1.8 ศิลปะ

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการดำเนินงานห้องสมุด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกเป็น

- 4.2.1 ด้านอาคารสถานที่และงบประมาณ
- 4.2.2 ด้านวัสดุ-ครุภัณฑ์
- 4.2.3 ด้านบุคลากร
- 4.2.4 ด้านการให้บริการ
- 4.2.5 ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การดำเนินงานห้องสมุด หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานของห้องสมุดให้เป็นไปตามขอบข่ายของกระทรวงศึกษาธิการ อย่างเพียงพอและเหมาะสม เพื่อพัฒนาทั้งด้านอาคารสถานที่และงบประมาณ วัสดุ-ครุภัณฑ์ บุคลากร การให้บริการ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ในที่นี้วัดจากความคิดเห็นของครูด้วยแบบสอบถามการดำเนินงานของห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ดังนี้

1.1 ด้านอาคารสถานที่และงบประมาณ หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสถานที่ตั้ง ลักษณะของอาคาร ขนาดและเนื้อที่ของห้องสมุด และการจัดสรรงบประมาณที่สะดวก แข็งแรง และเหมาะสมกับการขยายพื้นที่หรือการศึกษาค้นคว้าของผู้ใช้บริการ

1.2 ด้านวัสดุ-ครุภัณฑ์ หมายถึง การจัดหาและการบำรุงรักษาวัสดุตีพิมพ์ วัสดุไม่ตีพิมพ์ และครุภัณฑ์ของห้องสมุด สำหรับอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บหนังสือ และการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการ

1.3 ด้านบุคลากร หมายถึง การแต่งตั้งและการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานห้องสมุดแก่บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่งานห้องสมุด นักเรียนช่วยงานห้องสมุด และนักการภารโรงช่วยงานห้องสมุด

1.4 ด้านการให้บริการ หมายถึง การปฏิบัติงานเพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ในด้านหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ และวัสดุอื่น ๆ ได้แก่ บริการให้ยืมหนังสือ บริการหนังสือจอง บริการตอบคำถาม การช่วยการค้นคว้า และบริการแนะนำการอ่าน

1.5 ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนของครู นักเรียนหรือชุมชน ได้แก่ การเล่านิทาน การเล่าเรื่องหนังสือ การจัดนิทรรศการ การสนทนาเรื่องหนังสือ การอภิปรายเกี่ยวกับหนังสือ การโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ การทหายปัญหาความรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ และการค้นคว้าและการทำรายงาน

2. ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานสอนใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ของสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา

3. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนของรัฐที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่รับผิดชอบดูแลติดตามการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบรบือ อำเภอวาปีปทุม อำเภอบรบือ อำเภอนาเชือก อำเภอนาดูน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย และอำเภอยางสีสุราช

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 และเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY